

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ
І ТОРГІВЛІ ім.М.ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО**

Присвячується 85-річчю з дня заснування університету

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**Збірник тез доповідей учасників науково-методичної
конференції університету**

Донецьк 2005

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І
ТОРГІВЛІ ім. М. ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО**

Присвячується 85-річчю ДонДУЕТ

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

**Збірник тез доповідей учасників науково-методичної
конференції університету**

Донецьк 2005

ББК 74.58 (4 Укр)

М 74

УДК 378.1 (477)

Колектив авторів

М 74 Модернізація вищої освіти України в контексті євроінтеграції: Зб. тез доп. учасн. наук.-метод. конф. ун-ту. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – 497 с.

Розглядаються основні складові Болонського процесу і відповідні завдання, що постають перед вищою школою України. Особлива увага приділяється модернізації вищої освіти України в контексті євроінтеграції. Пропонуються шляхи удосконалення вітчизняної освіти і входження її в європейський і світовий освітній простір.

Досліджуються позитиви та проблеми, які виникають у процесі проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Висвітлюються основні шляхи впровадження системи управління якістю відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Розглядаються питання щодо впровадження інформаційного і програмного забезпечення, створення електронних підручників і навчальних посібників, розвитку дистанційного навчання в університеті.

Збірник призначений для викладачів вищої школи, аспірантів, магістрантів і студентів.

Адреса Донецького державного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського:
83050, м. Донецьк, вул. Щорса, 31,
тел. 337-77-93

ББК 74.58 (4 Укр)

© Колектив авторів, 2005

© Донецький державний університет економіки і торгівлі

ім. М.Туган-Барановського, 2005

РОЛЬ ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ ТА АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У сучасних умовах глобалізації світової економіки та інформаційного суспільства обсяг інформаційних потоків досягнув найвищого рівня. Багато комерційних підприємств, державних та громадських організацій зіткнулись з проблемою своєчасності, повноти та неупередженості обробленої інформації. Не винятком є і система вищої освіти України. Ця проблема зазвичай виходить на перший план в порівнянні з проблемами маркетингу, менеджменту, логістики, бухгалтерського обліку тощо. Особливу актуальність питання інформаційних потоків набувають у навчальному процесі. Це пов'язано з тим, що, окрім зазначених проблем повноти, своєчасності та неупередженості студенти (особливо це стосується студентів економічних вузів та спеціальностей) зустрічаються з необхідністю сортування, ранжування та засвоєння великого обсягу інформації. Студенти економічних навчальних закладів стають свідками того, що великі обсяги економічної інформації застарівають ще до їх повного узагальнення, усвідомлення та вивчення. А придбані навички роботи з базами даних на основі застарілої інформації стають непотрібними при працевлаштуванні після закінчення навчання. Значною мірою це пов'язано зі зміною ринкової кон'єктури, макроекономічних показників, економічного законодавства, структурних змін в економіці та інше. Так, наприклад, комерційні банки перебувають у центрі інформаційних потоків про стан фінансових і валютних ринків, змін у законодавстві, коливань попиту та пропозиції на банківські продукти та інше. Особливу актуальність інформаційні потоки набувають у зв'язку з посиленням конкуренції між комерційними банками на ринку банківських продуктів.

В умовах, що склалися, представляється доцільним спрямувати навчальний процес більшою мірою шляхом розвитку у студентів навичок економічного мислення та образного уявлення та мислення з елементами творчого підходу до економічної інформації, замість традиційних шляхів залучення матеріалу або оволодіння окремими обсягами економічних знань та економічної інформації. Безумовно, що повністю уникнути елементарного вивчення головних понять, положень та формул неможливо. Водночас студент має володіти навичками образно уявляти й усвідомлювати економічні процеси та явища, вміти моделювати їх та уявляти їх різноманітні комбінації і модифікації. На нашу думку спроби еволюції освітніх програм шляхом посилення вимог до оволодіння студентами більшим обсягом інформації ніж раніше заздалегідь приречені. Це пов'язано з тим, що в умовах інформаційного суспільства та поширення інформаційних комп'ютерних технологій, насамперед, мережі Internet, більш важливими є навички стосовно пошуку та обробки відповідних обсягів економічної інформації за допомогою образного уявлення та здібностей економічного мислення, ніж фіксування у пам'яті людини певних обсягів інформації, які постійно збільшуються та змінюються.

Гарним прикладом необхідності розвитку у студентів навичок образного мислення може служити вивчення студентами економічних спеціальностей процесів банківського кредитування, що створюють мультиплікаційний ефект, який розповсюджується на всю банківську систему через перерозподіл капіталу на міжбанківському кредитному ринку та розуміння емісійної ролі Національного банку України при регулюванні зазначеного мультиплікаційного ефекту за допомогою норми резервування та ставки рефінансування. Цей процес студент може лише уявити у вигляді образу, але його неможливо завчити або запам'ятати без образного уявлення та усвідомлення. Окремі елементи такого підходу до вивчення банківських дисциплін викладеної в навчальному посібнику, який рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: Бритченко І.Г. Банковское рынковедение: Учеб. пособ. / Под ред. М.И. Белявцева. – Донецк: ДонГУЭТ, 2004. – 547 с.

Необхідно також зазначити, що окремих навчальних посібників або декілька навчальних посібників не можуть принципово вирішити проблему постійного збільшення інформаційного навантаження як на студентів економічних вузів і спеціальностей, так і на виклада-

чів. Необхідна структурна перебудова змісту освітніх програм у бік комплексного вирішення зазначеного питання. Особливу роль у просуванні новітніх інформаційних технологій у запропонованому напрямку відіграє впровадження дистанційних технологій освіти.

Воскобоева О.В., ст. викладач

ВИДИ І ФОРМИ НАВЧАННЯ

Формування навчальної діяльності як способу активного здобуття знань, є одним з напрямків розвитку особистості студента.

Форми навчання бувають конкретними (урок, домашня робота, факультативні заняття, курсові, консультації, додаткові заняття, форми контролю і т.п.) і загальними.

Сьогодні традиційне навчання поступово витісняється іншими видами навчання, тому що визначаються інші вимоги до особистості і процесу її розвитку у вузі. Їхня суть полягає в тому, що колишня освітня парадигма, заснована на думці, що можна визначити достатній для успішної життєдіяльності запас знань і передавати його студентові, себе вичерпала.

В умовах сьогодення вузу необхідно від інформаційної орієнтації перейти до особистісного і перебороти велику інертність традиційного навчання в дисциплінах, що викладаються. Цьому і служать розвиваюче і дистанційне навчання.

Дистанційна форма навчання (ДН) – це одержання освітніх послуг без відвідування вузу, за допомогою сучасних інформаційно-освітніх технологій і систем телекомунікації, таких як електронна пошта, телебачення і INTERNET. Дистанційне навчання можна використовувати у вищій школі, а також для підвищення кваліфікації і перепідготовки фахівців. З огляду на територіальні особливості України і зрослі потреби якісної освіти в регіонах, дистанційне навчання здобуває міцне місце на ринку освітніх послуг.

1. Дистанційне навчання дозволяє одержати університетський диплом усім, хто за тих або інших причин не може навчатися очно. Це є особливо актуальним саме для України, де останнім часом гостро стоїть проблема підготовки і перепідготовки фахівців.

2. Дистанційне навчання відкриває великі можливості для студентів-інвалідів. Сучасні інформаційні освітні технології дозволяють навчатися незрячим, глухим і тим, хто є страждає на захворювання опорно-рухового апарата.

3. Одержавши навчальні матеріали в електронному і/або друкованому вигляді з використанням телекомунікаційних мереж, студент може опановувати знаннями дома, на робочому місці або в спеціальному комп'ютерному класі в будь-якій точці України чи за кордоном.

4. Комп'ютерні системи можуть проєкзамінувати, виявити помилки, надати необхідні рекомендації, здійснити практичне тренування, відкрити доступ до електронних бібліотек, за лічені секунди знайти потрібну цитату, абзац, параграф або главу книги, виділити в ній головне. Навчальні курси супроводжуються ігровими ситуаціями, вони оснащені термінологічними словниками і відкривають доступ до основних вітчизняних і міжнародних баз даних і знань на будь-якій відстані й у будь-який час.

5. Враховуються індивідуальні здібності, потреби, темперамент і зайнятість студента. Він може вивчати навчальні курси в будь-якій послідовності, швидше або повільніше. Усе це робить дистанційне навчання якіснішим, доступнішим і дешевшим від традиційного.

Лекції ДН, на відміну від традиційних аудиторних, виключають живе спілкування з викладачем. Однак мають і ряд переваг. Для запису лекцій використовуються дискети і CD-ROM – диски і т. ін. Використання новітніх інформаційних технологій (гіпертексту, мультимедіа, ГІС-технологій, віртуальної реальності й ін.) робить лекції виразними і наочними. Для створення лекцій можна використовувати всі можливості кінематографа: режисуру, сценарій, артистів і т. ін. Такі лекції можна слухати в будь-який час і на будь-якій відстані. Крім того, не потрібно конспектувати матеріал.

Консультації ДН є однією з форм керівництва роботою студентів і надання їм допомоги в самостійному вивченні дисципліни. Використовується телефон і електронна

ЗМІСТ

Шубін О.О. Євроінтеграція й інтернаціоналізація вищої освіти та завдання університету	3
Омелянович Л.О. Управління якістю вищої освіти – вимога часу	8
МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА СУЧАСНИЙ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	
Садеків А.А., Бакунов О.О. Удосконалення організації навчального процесу спеціалістів та магістрів денної форми навчання спеціальності "Економіка підприємства"	11
Брюховецька Н.Ю. Підготовка доповіді та організація захисту дипломної роботи магістра	12
Донець Л.І. Економічне управління підприємством і зовнішнє середовище господарювання	13
Алексєєв С.Б. Активні форми проведення навчальних занять	14
Головінов М.І. До питання про міждисциплінарну кооперацію викладання у ВНЗ	16
Недзянко А.А., Яцина Л.В. Активізація викладання економічних дисциплін як педагогічна проблема	17
Протопопова В.О., Ващенко Н.В. Необхідність вхідного контролю для викладання економічної дисципліни "Економіка підприємства"	18
Корнілова О.В., Баранцева С.М. Підходи і вимоги до розробки тестових завдань	19
Лісова Н.О. Структура модульних блоків з курсу "Стратегія підприємства"	20
Недзянко А.А., Яцина Л.В. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення економіки підприємства	22
Фролова Л.В., Тімнохун Т.В. Застосування аналізу економічних ситуацій при проведенні практичного заняття з теми "Фінансовий аналіз діяльності підприємств"	23
Брітченко І.Г. Роль образного мислення та аналізу інформаційних потоків при викладанні економічних дисциплін	25

Збірник тез доповідей учасників науково-методичної конференції
університету

Модернізація вищої освіти України в контексті євроінтеграції

Відповідальний за випуск
Старший редактор
Редактори

Н.М. Петренко
Л.Г. Мельникова
Л.Я. Плахтій
Л.М. Михайлик
К.А. Кузінкова
І.В. Покидько
О.І. Шелудько
Н.Ю. Булава

Комп'ютерна верстка
Технічний редактор
Коректор

Підписано до друку 21.03.2005 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк – ризографія. Ум. друк. арк. 49,7.
Обл.-вид. арк. 41,5. Тираж 220 прим. Зам. № 169.

Донецький державний університет економіки і торгівлі
ім. М. Туган-Барановського
83050, м. Донецьк, вул. Щорса, 31.
Редакційно-видавничий відділ ННЦ
83023, м. Донецьк, вул. Харитонова, 10. Тел.: (0622) 97-60-50

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 1106 від 5.11.2002 р.